

Status umělce - online setkání 9. 12. 2020

Přítomni:

Milan Němeček (MK)

Jan Chmelíček (MK)

Alžběta Kalálová (MK)

Tereza Němečková (MK)

Dana Roučková (MPSV)

Michal Pícl (MPSV)

Roman Lang (MPSV)

Hynek Hlaváč (MPSV)

Jiří Koubek (MK)

Alena Derzsiová (ARAS)

Nataša Slavíková (ARAS)

Lucie Tycová (advokátka, OOAS)

Rudolf Leška (advokát)

Johana Lomová (Spolek Skutek)

Jakub Nový (Svaz autorů a interpretů)

Eva Kejkrťová Měřičková (Asociace profesionálních divadel)

Martina Hájková (IDU, CzechMobility.info, Asociace profesionálních divadel)

Eva Žáková (IDU)

Pavla Petrová (IDU)

Jana Návratová (IDU, téma tanec, druhá kariéra)

Hana Felklová (advokátka, spolupráce s IDU)

J. Chmelíček zdůraznil, že se nejedná o nové problémy, ale aktuální situace vybízí k urgentní debatě, jako fungující příklady uvedl Rakousko a Německo. Setkání uvedl s cílem debaty o konkrétních a reálných cílech v kontextu tématu mezi zástupci jednotlivých oborových organizací MK, MPSV a IDU.

E. Žáková představila dočasný vývoj jednání, impulsem byla iniciativa Spolku Skutek, ministr kultury pověřil IDU tématem v prosinci minulého roku. Je nutné formulovat definici umělce a konkrétní návrhy opatření. Jako příklad uvedla německý systém sociálního zabezpečení „Künstlersozialkasse“ (nutnost základního minimálního příjmu, přihlášení do systému, prokazování činnosti, umělci s nízkými příjmy odvádí pouze část plateb oproti „klasickému systému pojištění, systém za umělce odvádí část důchodového a zdravotního pojištění, příspěvek se odvíjí od příjmů v jednotlivých letech).

R. Lang představil současný pojistný systém - důchodové pojištění, který funguje na bázi poplatků – „kdo přispívá, něco obdrží“ (včetně OSVČ). Vzhledem k tomu, že tento systém od r. 1996 odboural preference pro různé skupiny - stal se jednotným, umělci spadají mezi OSVČ (případně jsou zaměstnanci např. divadla, z čehož vyplývá jejich status vůči pojistnému). Z hlediska resortu MPSV není možné provést změnu systému, z jejich pohledu není možné preferenčně nastavovat existující jednotný systém. Situace je možná řešit speciálním opatřením na straně jednotlivých ministerstev, tedy i MK.

A. Derzsiová, J. Návrátová, E. Kejkrťová Měřičková, H. Felklová připomněly důvody, proč jsou umělci v nevýhodné situaci (např. pracují projektově, ale poplatky platí stále, ani stávající systém zaměstnanců neřeší téma druhé kariéry určitých oborů – dříve u profesionálních tanečníků existoval důchod za výsluh let). Kdyby byl zákonem nějakým způsobem zakotven SU, bude to dobrým předpokladem pro úpravy či rozšiřování legislativy.

R. Lang (MPSV) navrhl, že by problém měla řešit zastřešující instituce pro umělce (nabízí se založení nové v rámci MK), nicméně z pohledu MPSV budou vnímání pojištěnci jednotně.

H. Hlaváč (MPSV) - v prvním pilíři mají všichni rovné postavení, jedinou výjimkou jsou hlubinní horníci (zákonem stanovený nižší důchodový věk), možná by šlo uvažovat o doplňkovém penzijním spoření (na něj je státní příspěvek).

- Zároveň v blízké době proběhne mezirezortní doplňkové řízení - Novela o rizikových/náročných profesích, zaměstnanec vykonává profesi v kategorii 3 a 4 (Zákon o ochraně veřejného zdraví), zaměstnavatel bude do systému hradit o 5 procentních bodů vyšší pojistné, zhruba za 10 let výkonu takové profese se sníží důchodový věk o 1 rok.
- J. Návrátová doporučuje do kategorie náročných profesí zařadit baletní tanečníky.
- Je nutné brát v potaz, že horník je zaměstnanec (mzda, nemocenská, lázně), v tomto směru nelze stavět na stejnou úroveň umělce.

A. Derzsiová, E. Kejkrťová Měřičková - umělci nejsou klasickými OSVČ, mají velké množství specifíků, proto žádáme výhody.

- např. režiséři nemají ani odbory, nemají organizaci, co by je zašitovala v právních tématech, pracovní podmínky apod.

R. Leška - problémem je prekarizace, vytváření chudých lidí (důležitá je už výuka, snaha dělat profesionály se vším všudy), pro značnou část umělců je současné nastavení odvodů příliš vysoké, vypadávají tak ze systému.

J. Chmelíček je nutné udělat, co je proveditelné, nějaký doplněk k již existujícímu systému.

- úprava pracovně-právních podmínek (způsob přijímacího řízení, odměny, praxe je taková, že OSVČ pracují pro více "zaměstnavatelů"
- doplňkové sociální pojištění, druhá kariéra (vyplácení pojistky, rekvalifikace)
- existence fondu

E. Žáková, H. Felklová - systém vznikl dávno a pracovní trh se mění, na což systém nijak pružně nereaguje. Je to větší téma k zamyšlení, které přesahuje toto setkání.

Pavla Petrová - upozornila na perspektivu realizovatelnosti v čase.

- v Německu Kasse využívá finanční podporu v rámci Ministerstva práce a sociálních věcí, řešení je nutné hledat v současném legislativním nastavení, prostředky do fondu by asi musely plynout přes kapitolu kultura, v Německu se na financování systému podílí i jednotliví zaměstnavatelé

- je nutné též vybalancovat vztah statusu zaměstnance a OSVČ v institucích (zákoník práce, mechanismy přestávek apod.)

E. Kejkrťová Měřičková - existuje množství dalších oblastí, které by fond zajímal, vstup do něj by měl kritéria (např. status umělce)

R. Lang - pan Chmelíček to shrnul dokonale, nezpochybňujeme názor, že je potřeba umělcům pomoci. Základní princip systému je nepřekročitelný (kdo platí, dostane), řešení jsou možná prostřednictvím speciálních opatření – systémů MK.

D. Roučková (MPSV) - katalog prací, minimální standardy pracovních podmínek, MPSV nemá mimo pracovněprávní vztahy žádnou působnost.

- katalog prací je v gesci MPSV, probíhá součinnost se všemi resorty, funguje celostátní komise pro hodnocení prací a tvorbu katalogu práce (profese musí být v pracovněprávním vztahu, jinak nepatří do katalogu)
- zpravidla se komise schází, pokud nashromáždí několik návrhů, poslední novelizace proběhla, účinnost bývá k 1. 1. nebo k 1. 7.
- zahrnutí profesí by mohlo pomoci pro definování SU
- návrhy do katalogu je možné zasílat M. Němečkovi

E. Žáková - bylo by dobré využít materiály ze sektorových rad - Národní soustava kvalifikací a povolání (sekce zaměstnanosti a trhu práce), projekt pod gescí MŠMT.

J. Chmelíček (MK) - šlo by využít kolektivní smlouvy (nikoli ve smyslu zákoníku práce) - obdobné standardy promítnout min. a max. příjmy do jiných než pracovněprávních vztahů

L. Tycová - OOAS - objednatelé jsou ve velmi silné pozici (např. ČT) - "zde je smlouva, ber, nebo najmeme někoho jiného"

- kolektivní správci by se rádi zapojili do diskuze

R. Leška - OSVČ by mohli vyjednávat odměny kolektivně, v současné době to však považuje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže za porušení zákonů. Je možné toto změnit zahrnutím paragrafu týkajícího se kolektivního vyjednávání do právě projednávané novelizace Autorského zákona.

M. Němeček – status umělce spadá do gesce MK, registrace, správní orgán, fond - určitě je možné zamyslet se nad využitím Státního fondu kultury, cesta, jak status řešit, je zejména uvnitř resortu MK.

Ze strany MPSV zazněl další podnět - dalším možným příkladem pro situaci statusu/druhé kariéry může být Ministerstvo vnitra – např. výsluhové příspěvky policistům a obranným složkám státu

Po odchodu zástupců ministerstev:

E. Žáková - nutnost spíše obecné definice, zejména umělecké profese, nutnost mít konkrétní opatření a v jejich kontextu definovat umělce (slovenský příklad registrace a podrobného vymezení jednotlivých profesí v rámci Fondu na podporu umenia není vhodný, protože z něj neplynou žádné konkrétní výhody pro umělce a umělci se tudíž do systému neregistrují).

- MPSV nevidí specifika umělců, šlo by je sepsat a prezentovat tak, aby bylo pochopení pro další řešení ze strany MPSV (i v případě, že téma bude řešit MK)
- momentálně není možné zahrnout všechny profese, zaměřit se na ty „umělecké“.
- je nutné se domluvit na dalším postupu s MK, dobrá vyjednávací pozice
- sepsat teze, co už se stalo, co je možné (aktualizovat, co máme)
- využít Státní fond kultury
- analyzovat vyplácení za výsluhu let viz např. policie

Na základě zápisu bude IDU s MK konzultovat další postup.

IDU žádá přítomné externí experty o zaslání podnětů ze setkání.

Zapsala Barbora Slaběňáková, 15. 12. 2020